

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

філологічний

(назва інституту/факультету)

Кафедра **філософії і культурології**

(назва кафедри)

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Аксіологія: філософія класичних і сучасних цінностей

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова циклу загальної підготовки

(вказати: обов'язкова; вибіркова)

Кількість годин: **90**

Кількість кредитів: **3**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: **доц. Рошкuleць Р.Г., кандидат філософських наук, доцент**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

Контактний тел.

(0372) 58 48 78

E-mail:

r.roshkulets@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<http://e-learning.ftf.chnu.edu.ua/course/view.php?id=>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.
(середа з 14.30 до 15.30).

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Цінності — основа нашого світогляду, як на особистісному, так і на національному та вселюдському рівнях. На тих чи інших цінностях побудовані відносини в сім'ї, навчальній групі, компаніях і корпораціях, державах і народах. Наш час означений, з одного боку, урізноманітненням цінностей, розширенням простору самовираження, з іншого — як ніколи значною ціннісною кризою, коли цінності минулого вже не діють, а нові ще не сформовані.

Відповіді на питання, що таке цінність — об'єктивний факт буття чи суб'єктивна вигадка, чи є вона продуктом біологічної еволюції людини, чи має надприродні основи, чи потрібно дотримуватись ціннісної традиції, чи переоцінювати цінності в ніцшеанському ключі, як примирити (і чи можливо) цінності різних народів і культур, як зробити цінності мотивацією для досягнень і вдосконалення себе і світу — відповіді на ці та інші питання саме й прагне віднайти аксіологія як філософія цінностей.

Безперечно, вона спирається на досягнення біологічних, суспільно-політичних, філологічних, навіть, логіко-математичних наук, зберігаючи втім самобутність й інтегративний, характер.

Курс належить до вибіркових дисциплін і вивчається у 2-8 семестрі. Він є взаємопов'язаним з іншими філософськими та загалом гуманітарними дисциплінами, оскільки сама теорія цінностей є за визначенням інтегративною і фундаментальною філософською дисципліною, багато в чому узагальнюючою попередню філософську і гуманітарну підготовку, і поглиблюючою знання не лише власне з проблематики цінностей, а й з низки курсів теоретичної, а особливо практичної філософії та гуманітаристики в цілому. Курс ознайомлює здобувачів вищої освіти з теоретичними та методологічними передумовами актуалізації, способами розв'язання і векторами трансформації численних ціннісних проблем, як світоглядно-теоретичних, так і теоретико-методологічних, що ставилися й розв'язувалися в філософії як у минулому, так і, більшою мірою, в XIX — на початку XXI століття. Дисципліна вводить студентів в курс специфіки різноманітних концепцій західних і вітчизняних філософів та допомагає підготувати підґрунтя для вибудови уявлення про особливості сучасного стану філософського знання в сфері аксіології, знайомлячи з ключовими ідеями, концепціями, поняттями та підходами, що сформувалися в її межах. Також дає змогу сформулювати власну теоретико-методологічну позицію. Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасне світоглядно-філософське знання у сфері цінностей в найрізноманітніших світоглядних, методологічних, суто ціннісних і теоретико-пізнавальних його проявах.

2. Метою навчальної дисципліни є з'ясування ключових тенденцій трансформації ціннісної проблематики в класичній філософії і впродовж XIX — поч. XXI ст., вирізнення найбільш показових філософських концепцій цього сучасного періоду її розвитку, а, головне, знаходити практичні втілення й життєве значення для людини й суспільства тих чи інших цінностей.

3. Пререквізити.

Курс пов'язаний передусім з вивченням навчальної дисципліни “Філософія”, а також з низкою інших дисциплін, зокрема, “Соціологія”, “Політологія”, “Основи екології”, “Історія зарубіжної літератури” тощо. Крім того, курс тематично пов'язаний з іншими фаховими дисциплінами різних спеціальностей, залежно від міри представленості в них світоглядно-ціннісної проблематики. Оскільки саме тенденції, процеси і явища, відображені в сучасній теоретичній і практичній філософії та гуманітаристичі, представлені згаданими вище курсами, важливі для належного осмислення ціннісної проблематики сьогодення.

4. Результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- періодизацію становлення класичної та сучасної аксіології;

- філософські, наукові, політологічні та культурологічні вчення, художні твори, які сформували образ сучасної аксіології;
- зміст феномену цінності у відповідних концепціях філософів;
- смисл ключових варіацій цього змісту, а також ключових філософських понять зі сфери теорії цінностей, в різних концепціях сучасної філософії;
- зв'язок культурних традицій і новацій в сучасних аксіологічних концепціях;

вміти:

- розрізнявати класичні і неklasичні, традиційні й сучасні, модерні й постмодерні способи постановки і розв'язання ціннісних проблем, виявляючи на цій підставі межі між філософською думкою попередніх епох і сучасності;
- з'ясувати зміст логіко-гносеологічних, метафізичних, світоглядно-антропологічних категорій у відповідних аксіологічних концепціях;
- виявляти ключові теоретико-методологічні й світоглядні матриці в сучасній аксіології і їх репрезентацію у окремих вченнях;
- розуміти соціокультурні передумови формування сучасної аксіології;
- аналізувати культурологічні смисли постмодерністської ситуації в сучасній культурі та її відображення в сучасній теорії цінностей;
- віднаходити різні способи представлення моральної проблематики сучасного суспільства в сучасних аксіологічних вченнях;
- зіставляти способи розв'язання окремих світоглядно-філософських проблем в різних концептуальних підходах і в різних сучасних українських філософських аксіологічних вченнях.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни – Аксіологія										
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових	лекцій	практичних	самостійна робота	Індивідуальні заняття	
денна	1	1	3	90		15	15	60		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

Трансцендетне і духовне в сфері цінностей												
Разом за ЗМ 2	46	8	8			30						
Усього годин	90	15	15			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Зміст завдання
1.1	Напишіть есе (2-3 стор.) на тему (варіант в дужках на вибір): “Цінності в нашому житті є об’єктивними (суб’єктивними, абсолютними, відносними)”
1.2	Випишіть і співставте у вигляді таблиці основні ціннісні ідеї та слова, що є (чи можуть бути) синонімами цінностей у філософії Платона, Томаса Аквінського, С. К’єркегора і Ж. Бодрійяра
1.3	На основі відомих вам класифікацій цінностей і виходячи з сутнісних ознак окремих видів цінностей, визначте пари протилежних, суперечних, взаємодоповнюваних, взаємовключних і тотожних цінностей
1.4	Здійсніть ціннісний аналіз за шкалою “краще — гірше” або “добре — погано — байдуже”: а) на матеріалі однієї з виборчих кампаній у західних країнах; б) на матеріалі дослідження однієї з маркетингових кампаній відомих компаній, фірм чи корпорацій
2.1	Визначте ціннісний зміст кожної з трьох стадій життя людини, за С.К’єркегором, - естетичної, етичної й релігійної (за книгою “Або — або”)
2.2	Обґрунтуйте тезу М.Шелера (спираючись на роботи “Формалізм в етиці та матеріальна етика цінностей” та “Ordo amoris”) про те, що людина є не лише пізнаючим, а й волюючим і люблячим буттям
2.3	Виходячи з висновків З. Баумана, викладених в його книзі “Індивідуалізоване суспільство”, виявіть найбільш актуальні загрози для ціннісної сфери індивіда в умовах інформаційного глобалізованого суспільства
2.4	З’ясуйте, чи є сумісними цінності свободи й справедливості в: - класичних демократіях; - тоталітарних державах; - авторитарних суспільствах; - гібридних демократіях
2.5	Обґрунтуйте в форматі есе (3-5 стор.) свою згоду або незгоду з тезою постмодерністів про кризу трансцендентних цінностей і їх непотрібність чи застарілість для сучасного суспільства

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) робота, відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засобами оцінювання виступають:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- есе;
- створення інфографіки, інтелект-карти та словникової статті на задану тему;
- презентація на задану тему;
- доповідь на науковій конференції.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Курс «Аксіологія» вивчається протягом семестру та складається з двох теоретичних та одного підсумкового модулю.

Кожний теоретичний модуль оцінюється в 30 балів, відповідно протягом семестру студент може набрати максимально 60 балів (30+30). Окрім цього, студент може виконати індивідуальне науково-дослідницьке завдання, що оцінюється від 1 до 15 балів.

Підсумковий модуль оцінюється у 40 балів. Він складається з двох форм роботи: теоретичної і практичної (тестові завдання). Теоретичний блок складається з двох питань, що підсумовують вивчений матеріал, і за умови успішного розкриття кожне питання може бути оцінене у 15 балів. Практичний блок складається з 5 тестових завдань, що являють собою відкриті тести. Тести виконуються у письмовому режимі одразу після теоретичної відповіді, а не на місці підготовки. Кожне тестове завдання оцінюється по 2 бали.

За умови успішної роботи у межах двох теоретичних модулів, виконання всіх форм роботи на підсумковому контролі, студент має можливість за результатами навчання з курсу «Аксіологія» отримати 100 балів.

Підсумкова кількість балів після закінчення вивчення навчальної дисципліни переводиться в оцінку за національною системою та шкалою ECTS. При виставленні загальної оцінки враховуються наступні критерії:

Оцінка /А/ "Відмінно"-/90-100 балів/ виставляється, якщо студент:

- вільно володіє поняттєво-категорійним апаратом курсу;
- виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом;
- доповідає активно й упевнено, не прив'язаний до конспекту.
- відповідь вирізняється лексичним розмаїттям і влучністю використаних понять;
- матеріал викладається послідовно й логічно;
- у розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє збалансоване поєднання наукового підходу і творчих здібностей.
- завершивши доповідь, відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського

заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент). - аналізує тексти та проблеми на високому рівні.

Оцінка /B/ "Добре"-/80-89/ виставляється, якщо студент:

- знає теоретичний матеріал курсу;
- орієнтується в першоджерелах, знає їх основні ідеї;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою пізнавальної діяльності;
- аналізує тексти та проблеми на достатньому рівні
наводить аргументи і приклади.

Оцінки /C/ "Добре"-/70-79/ заслуговує студент, який:

- вільно орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах, демонструє системне знання;

- володіє мовою філософії, її понять і категорій;
- аргументує свої відповіді прикладами з теорій представників філософії.

Оцінка /D/ "Задовільно"-/60-69/ заслуговує студент, який:

- орієнтується в основних положеннях матеріалу підручників і лекційного курсу;
 - знає основні ідеї першоджерел, але не може повністю розкрити їх зміст;
- демонструє несистематизоване знання програмного матеріалу, відсутність конкретного аналізу питань, поверховість викладу;
- затрудняється розкрити практичне і теоретичне значення знання.
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу текстів та проблем за наявності опори.

Оцінка /E/ "Задовільно"-/50-59/ виставляється студенту, який:

- виявив поверхові знання програмного матеріалу;
- не здатний аргументувати свою відповідь;
- називає основні ідеї, принципи, категорії філософії, але недостатньо знає їх зміст і функціональне призначення;
- вміє аналізувати окремі аспекти дискурсу, за наявності опори.

Оцінка /FX/ "Незадовільно"-/35-49/ виставляється студенту, який:

- не засвоїв більше половини програмного матеріалу;
 - не знає змісту першоджерел;
 - не володіє основними поняттями і категоріями філософії;
 - не може проаналізувати окремі аспекти тексту чи проблеми, навіть за наявності опори.

Оцінка /F/ "Незадовільно"-/1-34/ виставляється студенту, який:

- не орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах.

Набрана студентом кількість балів є основою для виставлення оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

8. Рекомендована література

8.1. Основна література

1. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання. - Чернівці: Рута, 2001.
2. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. - К.: ПАРАПАН, 2003.
3. В.Г.Табачковський, М.О.Булатов, Т.В.Лютий, Г.І.Шалашенко, Є.І.Андрос, А.М.Дондюк, Г.П.Коваadlo, Н.В.Хамітов, О.А.Ярош, В.П.Загороднюк. Людина в цивілізації ХХІ століття: проблема свободи. – К.: Наук. думка, 2005. – 272 с.
4. Гьосле Вітторіо. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім., примітки та післямова Анатолія Єрмоленка – Київ: Лібра, 2003. – 248 с.
5. Ніцше Ф. Народження трагедії. Невчасні міркування. - Т. I-IV. - Львів: Астролябія, 2022.
6. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К., 1996.
7. Попович М.В. Філософія свободи. - Харків: Фоліо, 2018.
8. Йоас Ханс. Возникновение ценностей. - СПб.: Алетейя, 2013.

8.2. Додаткова література

9. Агамбен Дж. Прийдешня спільнота. - К.: Синтеза, 2023. - 144 с.
10. Бургин М.С., Кузнецов В.И. Аксиологические аспекты научных теорий. – Киев: Наукова Думка, 1991. – 184 с.
11. В.В.Лях, Я.В.Любивий, К.Ю.Райда, С.Л.Шевченко, А.В.Льїна, В.М.Куплїн. Трансформація засад філософії за доби постмодерну – К., 2018. – 331с.
12. Ратцингер Й. (Бенедикт XVI). Ценности в эпоху перемен. О соответствии вызовам времени. - М., 2007.
13. Юнг К. Г. Проблема души нашего времени. - М.: Прогресс, 1994.
14. Бергсон А. Творча еволюція. - К., 2010. - 318 с.
15. Бодрійяр Ж. Симулякр і симуляція. - К.: Основи, 2004. - 230 с.
16. Бадью А. Століття. - Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2019. - 304 с.
17. Цінності громадянського суспільства і моральний вибір: український досвід. – К.: Етна-1. – 2006. – 268с.

